

Na ke eng se sempsha?

24 Mei 2018 – Dinyakwa tša Khastom bakeng sa baeti ba ka Afrika Borwa

Khastom e na le maikarabelo a go šireletša mabopo a Afrika Borwa gore baeti ka moka le maloko a bathadiši le dithoto tša bona tša go dumelelwa ba kgone go feta ka go lokologa. Re dira se ka go diriša theknolotši ya maemo a godimo a taolo ya kotsi le tekolo ya khastom yeo e dirwago ke baofisiri ba rena lewatleng, ka nageng le ka boemafofane.

Morago ga go feta ka go Kgoro ya Merero ya Selegae, baeti ka moka le maloko a bathadiši ba feta ka Khastom fao ba laodišago dithoto tša bona tšeo di swanetšego go lefelwa bakeng sa motšhelo le ge mohlomongwe go na le seo ba swanetšego go se laodiša. Baeti ba swanetše go lefela metšhelo yeo e lekotšwego ke Moofisiri wa Khastom, ge eba o gona, go Molaodi / Molaodi wa Lekala.

Motho yo mongwe le yo mongwe o swanetše go tlatša Karata ya go Sepela (TC-01):

Ge ba fihla ka Afrika Borwa, batho ba swanetše go laodiša dithoto tše dingwe le tše dingwe tšeo di:

- Tše di rekilwego goba di hweditšwego mošamawatlle tšeo di sa lefelelwago motšhelo;
- Tšweleditšwego gape goba di lokišitšwego mošeamawatlle;
- Thibetšwego goba di ganeditšwego goba di laotšwego ka fase ga molao o mongwe le o mongwe;
- Tlišwago gape ka nageng ka go bušetša modudi wa Afrika Borwa yo a ngwadišitseto dithoto tše bajlo ka nako yeo a bego a tloga ka Afrika Borwa; goba
- Tlišitšwego ka nageng sebakanyana ke yo Esego modudi wa Afrika Borwa ka mo Afrika Borwa ka kgopolo ya go di išantle ka maemo ao di lego ka gona ge di tšwa ka Afrika Borwa.

Motho yo mongwe le yo mongwe yo a tlogago ka Afrika Borwa o swanetše go laodiša dithoto tše dingwe le tše dingwe tše a sepelago le tšona go tshela mollwane wa Afrika Borwa pele ga go tšwa ka Afrika Borwa, se se akaretša dithoto tšeo di:

- Swerwego legatong la motho yo mongwe;
- Akantšwego go bopšwa gape, tšweletšwa le go lokišwa mošamawatlle;
- Thibetšwego goba di ganetšwago goba laolwago ka fase ga molao o mongwe le o mongwe;
- Tlišitšwego ka nageng sebakanyana ke yo Esego modudi wa Afrika Borwa go di diriša ge a sa ntše a le ka Afrika Borwa.

Motho yo mongwe le yo mongwe yo a ka tsenago ka go kanale e Khubedu gomme a laodiša:

- Dithoto tše dingwe le tše dingwe tše di thibelwago le/goba di ganetšwago;
- Dithoto tše dingwe le tše digwe tše di akantšwego bakeng sa morero wa kgwebo; goba
- Tšhelete enngwe le enngwe ya naga ya ka ntle, dikhoine tša Ranta ya Kruger goba tšhelete ya Afrika Borwa yeo e fetišago melao ya taolo ya papatšo,
 - Dithoto tše dingwe le tše dingwe tša go fetiša Putsetšo ya gagwe ya go se Lefele motšhelo (DFA);
- Dithoto tše dingwe le tše dingwe tše bohlokwa tše di hlokwego go ngwadišwa bakeng sa tlišogae ya sebakanyana ka gare ga goba kišontle go tšwa Afrika Borwa.

Motho o tšwelapele go kanale e TALA ge eba:

- Ga a na seo a ka se laodišago;
- O swere dithoto tšeo di welago ka fase ga Diputsetšo tša go se Lefelwe Motšhelo; goba
- Ga se a sware dithoto tša go thibelwa, ganetšwa goba tša go laolwa, dimpho tše di swerwego legatong la batho ba bangwe (mohlala, tšeo di rometšwego ke batho bao ba lego mošamawatlle go motho yo a lego ka Afrika Borwa) goba dithoto tša go rekišwa bakeng (bakeng sa morero wa kgwebo).

Ba Khastom ba ka emiša le go tlhahloba merwalo ya gagwe ka gare ga dikanale tše go lebelela ge eba motho o obamela melawana ya Karolo 15 ya Molao wa Khastom le Motšhelophahlogae. Baofisiri ba Khastom ka nako enngwe le enngwe ba ka, roba loko yeo e tlhomilwego merwalong ge eba dinotlolo ga di fiwe ge di nyakwa. Motho a ka se

lefelwe bakeng sa tahlegelo goba tshenyagelo yeo e tšwelelago ka lebaka la kgato ya go tšewa ke Moofisiri wa Khastom.

Moofisiri wa Khastom a ka tlhahloba morwalo o mongwe le o mongwe wo o senago motho yo a sepelago le ona ka fase ga taolo ya Khastom ge go se na moeto goba moemedi wa senamelwa goba agente ya gagwe go lebelela ge eba dipeelano tša Molao wa Khastom le Motšhelophahlogae goba molao o mongwe o obametšwe le ge eba go lekilwe ka maatla go hwetša mong wa dithoto (moeti) wa thoto ya go hloka mong goba moemedi wa moeti goba agene ya gagwe.

Ge eba moeti goba leloko la bathadiši ba ka palelwa ke go laodiša dithoto tše dingwe le tše dingwe tše a di swerego go yena goba a hwetšwa a di laodišitše ka nako ya tlhahlobo goba tlhatlhobo ya sebele, moofisiri wa Khastomo a ka swara dithoto go tšwelapela ka nyakišišo (mohlala, bohlatse bja tshekišo ya molato) goba a kgopela moeti goba leloko la bathadiši le ka tlhoma tipositi ya kgonagalo ya tshelo ya dipeelo tša Karoro 15, mohlala, go palelwa ke go laodiša dithoto tše a di swerego tša go fetiša putsetšo ya go se lefele motšhelo (DFA).

Dithoto tše dingwe le tše dingwe tše di thibelwago goba di ganetšwago goba tša kharensi ya tlaeletšo tšeo di swerwego ke ba Khastom di tlo fetišetšwa go Diagente tša maleba tša Mmušo go šomana ka tšona go ya pele.

Baeti goba maloko a bathadiši ba kgopelwa go fetola dipotšišo ka moka tše di botšišitšwego ke Baofisiri ba Khastom ka botshepegi ka lebaka la gore ge eba go na le mabaka a go belaela gore bosenyi bo ka ba bo dirilwe go ya ka Molao, moofisiri a ka kgopela moeti goba leloko la bathadiši go tšweleteša le go bula morwalo wa gagwe gore o setšhiwe goba o tlhahlobiwe (mohlala, ka tirišo ya sekene sa X-ray goba mokgwa o mongwe wa go tlhahloba wa go se tshwenye.

Ka kgopelo lemoga: Go na le mabaka a mangwe go boemafofane fao merwalo KA MOKA ya go tšwa go sefofane se itšeng (ya go felesetšwa/ya go se felesetšwe) e sekeniwago go lekola kotsi. Go sekana ga bo theiwe godimo ga kotsi ya dipotšišo goba dikarabo tšeo di lebišitšwego go moeti eupša ka lebaka la leeto la tsela. Se se ka dirwa nako efe goba efe bjale ka setlwaedi sa tshepetšo ya kotsi e kgolo. Gape go na le setlwaedi se se golago sa moeti wa kgwebo, fao baeti ba rekago dithoto bakeng sa morero wa go rekiša gomme ga ba ingwadiše bjale ka tlišagae le/goba go laodiša ka mekgwatšhomo ya SARS ya go bega dithoto. Mo mabakeng a bjale, merwalo e bjalo e ka swanelwa ke go tlhahlobja ka bottlalo pele ga ge dithoto di ka swarwa bakeng sa phedišo ya kgwebo ya go koleka VAT le makgetho.

Ditefelo

Ditefelo tša metšhelo e mengwe le emengwe, makgetho, ditipositi goba dikotlo tše di swanetšego go lefelwa go Khastom di ka dirwa ka kheše, karata ya krediti goba ka ditšheke tša baeti.

Motho o na le dikgetho tše (2) tša go dira tefelo go Khastom:

a) Kgetho ya Lefela gona Bjale; goba

b) Kgetho ya Lefela ka Morago. Ge motho a dira kgetho ye, dithoto tše di gononelwago di tla swarwa ke ba Khastom go fihla tefelo e dirwa mo matšatšing a lesometharo (30).

Kharensi ya go Fetiša

Kharensi ya go Fetiša ke palo enngwe le enngwe ya go fetiša ya R25 000 goba kharensi enngwe le enngwe ya naga ya ntle yeo e fetošetšwago go Ranta ya go fetiša R25 000. Baeti ba swanetše go hwetša lengwalo la tumelelo go tšwa go Kgoro ya Setšhaba ya Matlotlo pele ba tsena/etšwa ka Afrika Borwa ka kharensi ya go fetiša gomme ba swanetše, pele ba fihla/tloga, ba laodiše kharensi yeo ya go fetiša go Karata ya Moeti (TC-01). Kheše yeo e swanetšego go laodišwa ke ya pampiri ya pankha ya Afrika Borwa, disekhurithi, gauta le dikharensi tša naga ge ba tloga. Tshedimošo enngwe go taodišo ya moeti e go [Traveller Processing Policy External Directive](#).

Bašomi ba bafaladi bao ba boelago ka dinageng tša mabapi ba dumelelwa go swara tšhelete ka mokgwa wa Diranta tša pampiri tša go laetša go gola ga bona ka Afrika Borwa.

Taolelo ya kharensi ya go fetiša e dirišwa go batho bao ba tsenago goba go tšwa ka lefelong leo le Tlwaelegilego la Tšhelete. Botswana ga e bope karolo ya CMA, ka fao dinyakwa tša Taolo ya Tšhentšhano ya baeti bao e se bego ba CMA ba ba tsenago goba ba tlogago ka Afrika Borwa e a dirišwa.

Go hwetša tshedimošo enngwe ka ga motšhelo le phalalelo o ka šupetša go kgokaganyo ya [Tax and emigration phalalelo](#).